

Слижук О. А. Розвиток читацьких інтересів молодших підлітків у процесі навчання української літератури в Новій українській школі. *Бібліотека для дітей* — книжковий простір безпеки та розвитку: Зб. матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції; 18-20 квітня 2023 року, Національна бібліотека України для дітей (м. Київ). 2023.

Слижук О. А.
кандидат педагогічних наук,
доцент, провідний науковий
співробітник
відділу навчання української
мови та літератури Інституту
педагогіки НАПН України

РОЗВИТОК ЧИТАЦЬКИХ ІНТЕРЕСІВ МОЛОДШИХ ПІДЛІТКІВ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ В НОВІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ

Проблема заохочення дітей та підлітків до читання художньої літератури є актуальною у наукових розвідках літературознавців, соціологів, педагогів. Вони відзначають важливість розвитку читацьких інтересів учнів у сімейному колі та шкільному навчанні. Поняття «читацький інтерес» детально проаналізоване у дослідженнях Т. Дятленко, В. Мартиненко, О. Савченко, В. Трунової, Т. Яценко та ін. Вважаємо, що інтерес до читання художніх творів виявляється у постійній потребі учнів отримувати естетичну насолоду від процесу сприйняття кращих зразків красного письменства, пізнавати світ у всіх його виявах крізь призму авторського бачення. Проаналізувавши наукові праці з методики літературного читання, Т. Дятленко виділяє загальні риси читацького інтересу: «вибірковість, пізнавальна спрямованість, емоційна забарвленість, зацікавленість, допитливість» [1, с.38].

Найбільш детально розроблена методика формування читацьких інтересів молодших школярів під час роботи із дитячою книжкою. Зокрема, В. Трунова робить висновок про те, що «оскільки книга для людини має велике значення взагалі, бо саме з неї починається освіта й освіченість, виховання та самовиховання, індивідуальне духовне життя, то варто подбати, щоб вона стала для школяра другом, мудрим учителем і наставником. Але для

цього потрібна копітка, систематична робота вчителя, спрямована на виховання інтересу школярів до книги, до самостійного читання» [3, с. 98].

Процес формування читацьких інтересів учнів основної школи – молодших підлітків (5-6 класи) та учнів старшого підліткового віку (7-9 класи) є актуальним, оскільки відбувається переосмислення змісту літературної освіти в середніх класах. Ця тенденція пов'язана із введенням нових модельних навчальних програм з мовно-літературної галузі для Нової української школи.

Т. Яценко окреслює шляхи ефективного вирішення проблеми читання учнями художніх творів в умовах сучасного інформаційного суспільства, серед яких – «підготовка якісного інноваційного навчально-методичного забезпечення вивчення української літератури, зокрема й забезпечення учнів новими підручниками, користування якими розвиватиме в них інтерес до творів української літератури» [4, с. 7].

Авторським колективом Інституту педагогіки НАПН України під керівництвом Т. Яценко розроблено модельну навчальну програму [5] та підручники української літератури для 5-6 класів НУШ, спрямовані на оновлення змісту літературної освіти молодших підлітків та розвиток їхніх читацьких інтересів.

Зокрема, перевагами нового навчально-методичного комплексу є врахування вікових психолого-педагогічних характеристик учнів, їхніх пізнавальних інтересів і потреб, що дозволяє реалізувати принцип дитиноцентризму в процесі літературної освіти.

Для подолання усталеного роками, рутинного заучування дат із біографій письменників запропоновано текстоцентричний підхід – орієнтація на особистісне сприйняття художнього твору учнями з опертям на їхній життєвий досвід та естетичні смаки.

Фрагменти ж біографії письменників є контекстом для інтерпретації змісту літературного твору. Передбачено використання й інших видів контексту – історичного, мистецького, загальнокультурного. Це дозволяє

вийти за межі тексту книжки, поєднати його ідейний зміст із ціннісними орієнтирами особистості учнів та учениць.

Важливим є й баланс між введенням у шкільну програму творів класичної й сучасної літератури, дотриманий у межах кожного тематичного блоку програми [5] та ретельно продуманий і реалізований у підручниках.

Під час навчання української літератури в НУШ здійснюється одночасне формування предметної читацької та ключових компетентностей, які дозволяють показати зв'язок літературних явищ із реальним життям, а цінності, які є основою високохудожніх творів мистецтва, є складовою частиною наскрізних умінь, м'яких навичок, які сприяють сталому розвитку учнів – представників нового покоління громадян України.

Література

1. Дятленко Т. І. Читання літератури дітьми шкільного віку як актуальна проблема сучасної освіти. *Збірник наукових праць «Педагогічні науки»*. 2018. № 85. Т. 1. С. 36–39.
2. Мартиненко В. О. Читацькі інтереси молодших школярів: сучасні тренди і традиції. *Матеріали конференції «Педагогічна компаративістика і міжнародна освіта – 2019: інтернаціоналізація та інтеграція в освіті в умовах глобалізації»*. Київ : ТЗОВ "Трек-ЛТД", С. 125–128.
3. Трунова В. Формування читацьких інтересів дітей на перших етапах початкової шкільної освіти. *Науковий вісник Ізмаїльського державного гуманітарного університету. Серія «Педагогічні науки»*. 2018. Вип. 39. С. 98–106.
4. Яценко Т. О. Проблема читання в умовах інформаційного суспільства: соціальний і методичний аспекти. *Проблема читання в сучасному інформаційному суспільстві : матеріали I Всеукраїнської науково-практичної конференції, 12 вересня 2019 р., м. Київ / Ін-т педагогіки НАПН України; за заг. ред. Т. О. Яценко. Київ : УОВЦ «Оріон», 2019. С. 5–8.*

5. Яценко Т. О. (ред.). Українська література. 5–6 класи: модельна навчальна програма. Київ: Педагогічна думка, 2021, 56 с.